

Hindistan evliyâsından. Hindistan'ın Safâbeyan şehrinin Hisâr-ı Şâdıman mahallesinde 1582 (H.990) senesinde doğdu. İlim tahsiline başladıktan sonra, büyük âlim İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin sohbetlerine katıldı ve talebesi olmakla şereflendi. Yıllarca İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin hizmetinde bulunup, sevgisini kazandı. Mânevî birçok ilimlere kavuştu.

İmâm-ı Rabbânî hazretleri icâzet, diploma vererek Abdülhay'ı, insanlara Allahü teâlânın emir ve yasaklarını anlatmak, onları terbiye edip yetiştirmek görevi ile Punte şehrine gönderdi ve; "Şeyh Hamîd-i Bingâlî'ye gitmek istiyorum. Fakat fırsatım olmadı. Ona gidip nasîhatte bulununuz." buyurdu. Abdülhay; "Peki efendim." diyerek huzurdan ayrıldı ve oraya doğru yola çıktı. Fakat kendi kendine; "Şeyh Hamîd, âlim, evliyâ ve herkesin mürâcaat ettiği bir kimsedir. Ben kim oluyorum ki, ona nasîhat edeyim ve sözümün faydası olsun." diye düşündü. Sonra da; "Böyle düşünmek doğru değildir. Mâdem ki hocam böyle söyledi, o hâlde doğru söyledi. Böyle vesvese etmek doğru değildir. Hocamın bu emrinde mutlaka bir hikmet vardır." dedi.

Şeyh Hamîd Bingâlî'nin yanına vardığında, ona çok hürmet ve ikrâmda bulundu. Şeyh Hamîd Bingâlî sohbet esnâsında şöyle dedi:

İmâm-ı Rabbânî hazretleri ve diğer büyükler buyuruyor ki: "Bizim yolumuzda olmanın ilk şartı, Resûlullah efendimizi canından çok sevmektir." Ben de, Allahü teâlânın sevgisi ile dolu olan kalbe başka bir sevgi nasıl sığabilir?" diyorum. Onun bu sözüne Abdülhay çok üzüldü ve cevap olarak:

"Resûlullah efendimizin sevgisi, Hak tealânın sevgisinin aynısıdır. Âyet-i kerîmede meâlen buyruldu ki: "Kim peygambere itâat ederse muhakkak Allahü teâlâyâ itâat etmiş olur." (Nisâ sûresi: 80) Bu âyet-i kerîme sözümüzün doğruluğunu göstermektedir." dedi.

Bunun üzerine Şeyh Hamîd söylediklerine pişman oldu ve tövbe etti. Abdülhay da yakînen hocasının hikmetsiz bir şey söylemeyeceğini anladı. Demek ki hocası onu, Şeyh Hamîd'in bu şüphesini gidermek için göndermişti.

Abdülhay çok cömerd idi. Eline geçen her şeyi fakirlere dağıtırdı. İnsanlara iyi muâmelede bulunurdu. Bulduğu şehirde İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin talebesi Nûr Muhammed de bulunuyordu. Bir sevdiğine yazdığı mektubunda; "Şeyh Abdülhay ve Nûr Muhammed gibi iki zatın bir yerde bulunması, iki parlak nûr gibidir." buyurdu. Nûr Muhammed'e yazdığı mektubunda ise; "Şeyh Abdülhay ile aynı şehirdesiniz. Yakınıınızda bulunuyor. Duyulmayan garip mârifetler ve ilimler onun kalbinde toplanmıştır. Bu yolda zarûrî olan şeyler kendisine verilmiştir. Uzakta kalmış dostlarımızın onunla görüşmesi büyük bir nîmettir. Çünkü oraya yeni gelmiştir ve yeni şeyler getirmiştir. Diyebilirim ki oranın ana caddesi odur. Mümkün mertebe fırsat buldukça suâl sorup, anlamaya çalışmıştır. Tefvik Allahü teâlâdandır." buyurdu.

Şeyh Abdülhay 1644 senesinde yakınlarıyla hac farîzasını yerine getirmek için Pütne'den yola çıktı. Önce Serhend'e uğrayarak İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin kabrini ziyâret etti ve kıymetli oğulları Muhammed Ma'sûm'un sohbeti ile bereketlendi. Sonra yola devam etti. Büyük bir tevekkül ile uzun yolculuktan sonra Hicâz'a ulaştı. Bu mübârek beldede büyüklerin kabr-i şerîflerini ziyâret etti. Hac farîzasını yerine getirip berâberindekilerle memleketine dönmeye karar verdi. Eşyâlar yüklenmiş ve hazırlanmış iken her nasılsa birkaç gün daha kaldılar.

Berâberindekiler bu duruma hayret ettiler. Daha sonra Abdülhay hazretleri; "Dostlarımız, arkadaşlarımız gitsinler. Biz eşyâlarımızı indiriyoruz. Bize gitmek için izin verilmedi. Bu yalnız bizim içindir. Gelecek sene bir hac daha yapacağım." buyurdu. Onun memleketine gitmekten böyle vazgeçmesinin Resûlullah efendimizin işâreti ile olduğu rivayet edildi. Bu sırada 60 yaşında idi. Ertesi sene ikinci defâ hac ettikten sonra memleketine döndü. İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin üçüncü oğlu Muhammed Ma'sûm'un emri ile İmâm-ı Rabbânî'nin talebelerine yazdığı nasîhat dolu mektuplarının bulunduğu Mektûbât kitâbının ikinci cildini topladı.

Abdülhay, hocası İmâm-ı Rabbânî hazretleri hayatta iken onunla zaman zaman mektuplaşırdı. Hocasının kendisine yazdığı nasîhat dolu bir mektupta şunlar yazılıdır:

Allahü teâlâya hamd ettikten ve Peygamber efendimize salevât getirdikten sonra, seâdet-i ebediyyeye erişmenize duâ ederim. Allahü teâlâ, birçok âyet-i kerîmede, âmâl-i sâliha işliyen müminlerin, Cennet'e gireceklerini bildiriyor. Bu sâlih amellerin, iyi ve yarar işlerin neler olduğunu, çok zamandan beri araştırıyordum. İyi işlerin hepsi mi, yoksa birkaçı mı diyordum. Eğer, iyi şeylerin hepsi olsa, bunları kimse yapamaz. Birkaçı ise, acabâ hangi iyi işler isteniliyor? Nihâyet Allahü teâlâ, lütfederek şöyle bildirdi ki: A'mâl-i sâliha, İslâmın beş rûknü, direğidir. İslâmın bu beş temelini, bir kimse hakkı ile, kusûrsuz yaparsa, Cehennem'den kurtulması kuvvetle umulur. Çünkü bunlar, aslında sâlih işler olup, insanı günahlardan ve çirkin şeyleri yapmaktan korur. Nitekim, Kur'an-ı kerîmde Ankebût sûresi kırk beşinci âyetinde meâlen; "Kusûrsuz kılınan bir namaz, insanı pis, çirkin işleri işlemekten korur." buyrulmaktadır. Bir insana, İslâmın beş şartını yerine getirmek nasîb olursa, nîmetlerin şükürünü yapmış olur. Şükürü yapınca, Cehennem azâbından kurtulmuş demektir. Çünkü Allahü teâlâ, Nisâ sûresi yüz kırk altıncı âyetinde meâlen; "İmân eder ve şükür ederseniz, azâb yapmam!" buyuruyor. O hâlde, İslâmın beş şartını yerine getirmeye can ve gönülden çalışmalıdır.

Bunlar arasında bedenle yapılacakların en mühimi, dînin direği olan namazdır. Namazın edeblerinden bir edebi kaçırmayarak kılmaya gayret etmelidir. Namaz tamam kılınabildi ise, İslâmın esas ve büyük temeli kurulmuş olur. Cehennem'den kurtaran sağlam ip yakalanmış olur. Allahü teâlâ hepimize, doğru dürüst namaz kılmak nasîb eylesin!

Namaza dururken, "Allahü ekber" demek; Allahü teâlânın, hiçbir mahlûkun ibâdetine muhtâc olmadığını, her bakımdan hiçbir şeye ihtiyâcı olmadığını, insanların namazlarının O'na faydası olmayacağını bildirmektedir. Namaz içindeki tekbirler ise; Allahü teâlâyâ karşı yakışır bir ibâdet yapmaya liyâkat ve gücümüz olmadığını gösterir. Rükûdaki tesbihlerde de, bu manâ bulunduğu için, rükûdan sonra, tekbir emrolunmadı. Hâlbuki, secde tesbihlerinden sonra emrolundu. Çünkü secde, tevâzû ve aşağılığın en ziyâdesi, zillet ve küçüklüğün son derecesi olduğundan, bunu yapınca, hakkı ile tam ibâdet etmiş sanılır. Bu düşünceden korunmak için secdelerde yatıp kalkarken, tekbir söylemek sünnet olduğu gibi, secde tesbihlerinde a'lâ demek emr olundu. Namaz, müminin mîrâcı olduğu için, namazın sonunda, Peygamber efendimizin mîrâc gecesinde söylemekle şereflendiği kelimeleri (yâni, ettehiyyâtü...yü) okumak emr olundu. O hâlde namaz kılan kimse, namazı kendine mîrâc yapmalı. Allahü teâlâyâ yakınlığının nihâyetini namazda aramalıdır.

KELİME-İ TEVHÎD

İmâm-ı Rabbânî hazretlerinin Şeyh Abdülhay'a yazdığı bir mektup şöyledir:

Rabbimizin celle sultânüh gazabını, intikâmını söndürmek için "Lâ ilâhe illallah" güzel kelimesini söylemekten daha faydalı birşey yoktur. Bu güzel kelime, Cehennem'e götüren gazabı söndürünce, daha küçük olan başka gazablarını elbette söndürür. Niçin söndürmesin ki, bir kul, bu güzel kelimeyi tekrar tekrar söyleyince, O'ndan başkasını yok bilmekte, her şeyden yüz çevirip, hak olan bir mâbûda dönmektedir. Gazabının sebebi, kullarının, O'ndan başkasına dönmesi, bağlanmasıdır. Mecâz âlemi olan bu dünyâda da, bu hâli görüyoruz. Zengin bir kimse, hizmetçisine kırılır, ona kızar. Hizmetçi de, kalbi iyi olduğu için, herkesten yüz çevirip bütün varlığı ile, efendisinin emirlerine sarılırsa, efendisi, ister istemez yumuşar. Merhamete gelir. Gazabı söner. İşte bu güzel kelime de, kıyâmet için ayrılmış olan doksan dokuz rahmet hazînesinin anahtarıdır. Küfür karanlıklarını, şirk pisliklerini temizlemek için, bu güzel kelimedenden daha kuvvetli, hiçbir yardımcı yoktur. Bir kimse, bu kelimeye inanınca îmânın zerresi hâsıl olur.

Bu güzel kelimeye inanarak, kalbinde zerre kadar îmân hâsıl eden kimse, kâfirlerin âdetlerini ve şirk pisliklerini yaparsa, bu güzel kelimenin şefâati sâyesinde Cehennem'den çıkarılır. Azapta sonsuz kalmaktan kurtulur. Bunun gibi, bu ümmetin büyük günahlarına şefâat edip, azaptan kurtaracak en kuvvetli yardımcı, Muhammed Resûlullah'tır. Bu ümmetin büyük günahları dedik. Çünkü önceki ümmetlerde büyük günah işleyen pek az olurdu. Hattâ îmânını küfür âdetleri ile ve şirk pislikleri ile karıştıran da azdı. Şefâate en çok ihtiyacı olan bu ümmettir. Önceki ümmetlerde, bâzıları küfürde inâd etti. Bâzısı da hâlis olarak îmâna gelip emirlere yapıştı.

Bu güzel kelime ve Peygamberlerin sonuncusu gibi bir şefâatçi olmasaydı, bu ümmetin günahları kendilerini helak ederdi. Bu ümmetin günahları çoktur. Fakat, Allahü teâlânın af ve magfireti de sonsuzdur. Allahü teâlâ, bu ümmete af ve magfiretini o kadar saçacak ki, geçmiş ümmetlerden hiçbirine böyle merhamet ettiği bilinmiyor. Doksan dokuz rahmetini, sanki bu günahkâr ümmet için ayırmıştır. İkrâm ve ihsân, kabahatlılar ve günahlılar içindir. Allahü teâlâ, af ve magfiret etmeği sever. Kusûr ve kabahati çok olan bu ümmet kadar af ve magfirete uğrayacak hiçbir ümmet yoktur. Bunun için bu ümmet, ümmetlerin en hayırlısı oldu. Bunların şefâat edicisi bu güzel kelime, kelimelerin en kıymetlisi oldu. Bunların şefâatçileri olan Peygamberleri, peygamberlerin en üstünü oldu. Furkân sûresi, yetmişinci âyetinde, meâlen; "Allahü teâlânın, günahlarını iyiliklerle değiştireceği kimseler onlardır. Allahü teâlânın magfireti, merhameti sonsuzdur." buyruldu.

Kerîmler ile yapılacak her iş kolay olur.

1) Zübdet-ül-Makâmât; s.374

2) Hadarât-ül-Kuds; s.336

3) Tam İlmihâl Seâdet-i Ebediyye; s.974

4) Mektûbât-ı İmâm-ı Rabbânî; c.2 37. mektup

5) Tezkire-i İmâm-ı Rabbânî; s.339

6) İslâm Âlimleri Ansiklopedisi; c.15, s.141 [Joomla SEF URLs by Artio](#)